

BIJBELSTUDIES OVER DE BRIEF VAN JAKOBUS

Inleiding

Dit seizoen hopen we met elkaar stil te staan bij de brief van Jakobus. Niet de gemakkelijkste brief, maar in ieder geval - net als alle andere gedeelten uit de Schrift - de moeite waard om nader te onderzoeken, te bestuderen. Dat is toch het doel van onze bijbelstudies? Deze eerste studie geldt als verkenning, inleiding op de volgende gedeelten. Je zou het een eerste algemene kennismaking kunnen noemen.

Wie is de schrijver?

We moeten dan naar het begin van de brief: "Jakobus, een dienstknecht van God en van de Heere Jezus Christus". Petrus en Johannes beginnen hun brieven op dezelfde wijze, zelfs nog iets korter: "een dienstknecht van Jezus Christus". We moeten bij het woord dienstknecht twee zaken goed in de gaten houden. Ten eerste wijst het op een *dienende gestalte, dus ondergeschikt aan de ander*. Ten tweede en dat is zeker zo belangrijk: zij zijn dienstknechten van God en van Jezus Christus, dus ze spreken in Zijn Naam. Mogen we er van uitgaan, dat Jakobus een bekend persoon is, gezien de summiere omschrijving? Petrus noemt zich nog een apostel en bij Judas dat hij een broer van Jakobus is. In de brief die nu voor ons ligt, ontbreekt elke nadere aanduiding. Laten we dan de personen in het Nieuwe Testament nagaan, die de naam van Jakobus dragen!

- a. de apostel Jakobus, broer van Johannes en zoon van Zebedeüs (Matth. 10:2); hij is in het jaar 44 door Herodes gedood.
- b. een tweede apostel wordt nog genoemd: "Jakobus de kleine", zoon van ene Maria (Markus 15: 40).
- c. Jakobus, de vader van Judas Thaddeüs (Markus 3: 18).
- d. Jakobus, de zoon van Alfeüs.

Van deze laatste drie is niet veel bekend. Als laatste nog

- e. Jakobus, de broer van de Heere Jezus (Hand. 15: 13).
Hij bezat een vooraanstaande en gezaghebbende positie in de moedergemeente van Jeruzalem.

Rond het jaar 62 na Chr. moet hij als martelaar gestorven zijn.

Waarschijnlijk is deze Jakobus, die bekend was bij velen, de schrijver van deze brief. De vroege kerkvaders hielden hem al voor de schrijver.

Had de Heere Jezus broers en zusters?

In de Evangeliën en in enkele brieven van Paulus worden ze met name genoemd: Jakobus, Joses, Simon en Judas (Matth. 13:55). Van ouds is er verschil van mening geweest over de vraag: "wie worden met de broeders des Heeren bedoeld?" De een zei, dat het "echte" broers geweest zijn, anderen spraken liever van "neven". Dat heeft te maken met de dogmatische opvatting, dat Maria geen kinderen meer gehad heeft en maagd is gebleven. Vooral Rome heeft zich hier erg sterk voor gemaakt. Een bewijs leveren, dat Maria geen kinderen meer heeft gehad, is onmogelijk. Trouwens in de Evangeliën staat niet, dat de Heere Jezus haar eniggeboren Zoon was, maar haar eerstgeborene! Het ligt dus voor de hand, dat Jakobus een broer van Jezus, dus een zoon van Jozef en Maria is geweest.

Ongeloof... en bekering

Deze broers van de Heere Jezus geloofden aanvankelijk niet in de Heere Jezus (Johannes 7: 1-10). Zij loochenden Zijn wonderen niet, maar ook zij dachten aan een aards koninkrijk, dat Jezus zou oprichten. Volgens hen moest Jezus dan heel anders optreden. Dan moest Hij niet in Galilea blijven, maar Zijn macht tonen aan de duizenden die naar Jeruzalem gekomen zijn om het Loofhuttenfeest te vieren.

Zij verwachtten een Messias, die aan hun verlangens beantwoordde. In Handelingen 1 : 14 lezen we, dat de broers waarschijnlijk tot bekering gekomen zijn. In ieder geval is dat zo bij Jakobus en Judas. In 1 Korinthe 15:7 lezen we dat de Heere Jezus aan Jakobus apart verschenen is. In de gemeente na Pinksteren kreeg hij een invloedrijke positie. Hij was een wijs en gezaghebbende persoon, die de zaken niet op de spits dreef, maar juist probeerde standpunten bij elkaar te brengen, zonder water bij de wijn te doen, zonder compromissen. Hij heeft de eerste christengemeente middellijkerwijs bewaard voor scheuring. Lees maar eens in Hand. 15 (het apostelconvent) hoe zijn optreden zich kenmerkte. Het is voor deze Jakobus steeds een wonder geweest en gebleven dat na aanvankelijk ongelooft en onbegrip (Markus 3) dat hij door de opzoekende liefde van zijn oudste Broeder, verwaardigd werd een dienstknecht van Hem te mogen zijn.

Aan wie geadresseerd?

Aan de twaalf stammen die in de verstrooiing zijn. Dit kunnen we niet opvatten als de letterlijk stammen van Israël, want uit de Babylonische ballingschap zijn slechts twee stammen teruggekeerd. Deze uitdrukking heeft dus een geestelijke betekenis. Het is een van de vroegst geschreven brieven. Geschreven in het Grieks aan de grieksprekende joden, die voor de vervolgingen zijn gevlucht of die reeds langere tijd in de diaspora (verstrooiing) leefden. De geadresseerden zijn in ieder geval bekend met het Oude Testament en met de synagoge (Jakobus 2:2). Hun woonplaats ligt waarschijnlijk in Syrië, het achterland van Antiochië (Hand. 11:19). Daar wijzen ook de betrekkelijk eenvoudige agrarische en sociale toestanden op, die daar heersen en die in deze brief worden verondersteld. Uit dit alles mogen we aannemen, dat de eerste lezers van deze brief griekssprekende Jodenchristenen zijn geweest, die uit Jeruzalem naar Syrië waren gevlucht. Zij hebben daar verschillende kleinere gemeenten gevormd. We lezen in Jakobus 2:6 over rechtbanken; dat wijst op *meerdere* plaatsen.

Karakter en doel

Het is opvallend, dat in deze brief slechts tweemaal de naam van de Heere Jezus wordt genoemd. Anderzijds zijn er veel verwijzingen naar de woorden van Heere Jezus, vooral uit de Bergrede. Dit moet te verklaren zijn uit het feit, dat de lezers volkomen op de hoogte waren met de heilsfeiten, maar dezelfde vermaningen nodig en opwekkingen nodig hadden, die de Heere Jezus tijdens Zijn omwandeling op aarde gegeven heeft. In de Bergrede (Matth. 5-7) stelt Jezus de zonden van het Jodendom aan de kaak. Men ging geheel op in het onderhouden van de Wet van Mozes, de werken der wet (uiterlijk), maar tegelijk zondigde men omdat men de voornaamste eis van de wet overtrad, namelijk de liefde. Het was een uitwendige godsdienst zonder de liefde van het hart.

Jakobus en de Spreuken

De manier waarop Jakobus de christenen de levenswijsheid wil leren, doet sommigen denken aan de Spreuken. Ook in het boek Spreuken staan veel levenssituaties na elkaar genoemd, zonder dat de samenhang altijd even duidelijk is. De typische zonden van het Jodendom, loslippigheid en misbruik maken van de rijkdom, kwamen ook bij de Christenen in Syrië voor. Ze leefden nog niet uit het geloof. En zo komt Jakobus ertoe hen te vermanen in aansluiting op de woorden

waarmee de Heere Jezus de Joden waarschuwde. Dit is nog noodzakelijker, omdat ze in moeilijke omstandigheden verkeren. De verzoeken (verstrooiing etc.) hebben hen niet tot Christus uitgedreven, maar in het kweken van een geest van twijfel, misschien zelfs van afval. In de ellende waarin zij zich bevinden (hoofdstuk 5) kan alleen het geloof in Christus helpen. Daarom mogen we Jakobus niet van moralisme (zedeprekerij) beschuldigen. Waar dringt hij op aan? Op het tonen van vruchten des geloofs en het zich *geheel* gronden op het werk van de Heere Jezus Christus. De heiligheid in de levenswandel staat hoog in het vaandel. Wellicht is Jakobus een van de wijzen, die de Heere Jezus heeft beloofd in Matth. 23:34 aan Zijn gemeente te zullen zenden.

Luther over deze brief

Sommigen hebben moeite met het gezag van de Brief van Jakobus. Onder andere Dr. Maarten Luther. Hij noemde hem zelfs een "strooien brief". Waarom? Hij droeg volgens hem geen evangelisch karakter. Dat was in de voorrede bij zijn vertaling van het Nieuwe Testament in 1522. Hij was zelfs van mening dat Jakobus deze brief niet geschreven heeft, maar een van zijn volgelingen.

Later heeft Luther genuanceerder over deze brief geoordeeld en hem verschillende malen met instemming geciteerd. Theoretisch mag Luther zich dan zo hebben uitgelaten, in de praktijk heeft Luther zich niet van deze brief afgekeerd. Daarbij moeten we bedenken, dat men in de tijd van de hervorming gewoon was zich zo kras uit te drukken. Dat kennen wij niet meer zo. We mogen deze radicale uitspraak van Luther ook niet op een lijn stellen met de huidige bijbel- en schriftkritiek, want wat Luther in zijn dagen schreef, klonk anders dan het thans klinkt. Wat niet wegneemt, dat de bewuste woorden (strooien brief) te veroordelen zijn. Ook de Jakobus-brief is geïnspireerd!

Actueel

Christenen vormen ook in onze tijd een minderheid en voelen zich soms als eenling, dan weer verstrooid. We hoeven dan niet te denken aan Zuid-Oost Azië of Afrika, maar dat geldt evengoed in West-Europa, ja ook in Nederland. In onze samenleving worden we slechts nog geduld aan de zijkant van de samenleving.

Geloven is geen vanzelfsprekende zaak, het is een gave van God. Praten over geloof, discussiëren over geloofszaken maakt ons nog geen waarachtig Christen. Het gaat om het eenvoudig getuigenis in ons dagelijks leven. Woorden en daden moeten met elkaar overeenstemmen. De wet moet functioneren in al zijn geledingen, niet alleen als kenbron van ellende, niet slechts als tuchtmeester tot Christus, maar ook in het stuk der dankbaarheid. Rechtvaardigmaking en heiligmaking zijn zaken die bij elkaar horen. Niet los van elkaar! Jakobus legt deze brief voor ons neer. Het is "post" voor ons allen! Neem en lees!

Discussievragen:

- 1. Zie je verschil tussen het ongeloof van de broers van Jezus en het ongeloof van de**

**discipelen? Vergelijk de geschiedenis uit Joh. 7:1-10 met Matth. 16:13-20.
Kun je deze vorm van ongelooft ook terugvinden in onze tijd?**

- 2. Waarom had Luther moeite met de brief van Jakobus?
Wat zou in onze tijd meer nadruk moeten krijgen: de rechtvaardiging door het geloof (Paulus) of het dood-zijn van het geloof zonder de werken (Jakobus). Hoe kun je gemakkelijk in eenzijdigheid vervallen?**
- 3. Wat betekent het voor het huwelijks- en gezinsleven, wanneer we belijden dat Jezus "broeders" gehad heeft? Welke theologie verzet zich hier fel tegen en welke gedachte gaat daarachter schuil?**
- 4. Kun je enkele redenen opnoemen, waarom deze brief voor ons en onze tijd weleens zeer actueel zou kunnen zijn?**
- 5. Jakobus wordt wel de man van het compromis genoemd. Lees daarvoor Handelingen 15 eens. Is dat zo? Doet Jakobus water bij de wijn of ligt dit hier anders? Welke standpunten staan tegenover elkaar? Wat zegt dit ten aanzien van onze kerkelijke verdeeldheid?**
